

آشنایی با عملیات بیت المقدس 4

عملیات «والفجر 10» علاوه بر آزادسازی «حلبچه» و تصرف چند ارتفاع مهم در منطقه، سبب نزدیکی رزمندگان ایرانی به تأسیسات سد «دربندیخان» گردید.

همین امر باعث شد که طراحان جنگ به عملیاتی دیگر در این منطقه و همچنین تصرف ارتفاعات مشرف به سد بیندیشند.

به همین منظور عملیات «بیت المقدس 4» در 6 فروردین سال 1367 با رمز «یا ابا عبدالله (ع)» در منطقه عمومی دربندیخان آغاز شد.

هدف عملیات:

تکمیل و تامین جناح چپ منطقه عملیاتی والفجر 10 و پاسخگویی به تجاوز و شرارتهای دشمن جنایتکار در حمله به مناطق مسکونی و نیز به دادخواهی شهدای مظلوم شهرها و روستاهای کردنشین عراق از جمله حلبچه.

موقعیت منطقه:

منطقه مورد نظر برای عملیات، منطقه‌ای کوهستانی است که از شمال به دریاچه دربندیخان و شاخ تمورژیان، از جنوب به دشت مرتکه و ارتفاعات شاخ خشیک و بمو، از شرق به رودخانه زیمکان و کوه بیزل، از غرب به سد دربندیخان و ارتفاعات قاشتی منتهی می‌گردد.

مهمترین ارتفاعات و عوارض این منطقه عبارتند از: شاخ سورمر، شاخ شمیران، برددکان، دریاچه دربندیخان و دشت تولبی. ارتفاعات مذکور بر اکثر جاده‌های ارتباطی و عقبه خودی و دشمن در منطقه تسلط دارند.

استعداد دشمن

منطقه عملیاتی که در حوزه استحفاظی سپاه یکم قرار داشت، توسط لشکر 36 پیاده، که تیپ‌های 602، 238، 106 و یک گردان تانک و یک گردان کماندویی را تحت امر خود داشت، پدافند می‌شد. یگان‌های تقویت این لشکر نیز به هنگام عملیات بیت المقدس - 4 عبارت بودند از: تیپ‌های 38 و 506 پیاده، 50 زرهی، 68 نیروی مخصوص و گردان مستقل 7 حراست مرزی.

سازمان رزم خودی

نیروی زمینی سپاه پاسداران ماموریت اجرای عملیات را به قرارگاه فتح واگذار کرد و سازمان رزم به شکل زیر طراحی شد:

قرارگاه فتح

- لشکر 27 محمدرسول الله(ص) با 6 گردان پیاده
- لشکر 57 ابوالفضل(ع) با 5 گردان پیاده
- لشکر 10 سیدالشهدا(ع) با 9 گردان پیاده
- تیپ مستقل 18 الغدير با 3 گردان پیاده

طرح عملیات

فلسه‌های عملیات از شمال به جنوب طراحی شده بود؛ به طوری که نیروهای خودی به پشت دشمن هدایت می‌شدند. به این ترتیب، یگان‌های عملیاتی می‌بایست ضمن شکستن خط و تامین ساحل دشمن، ارتفاعات شاخ سورمر، شاخ شمیران، برددکان و دشت تولبی را تصرف و تامین کنند.

شرح عملیات

به رغم اقداماتی همچون پرتاب منور و گلوله باران منطقه توسط دشمن، که بیانگر هوشیاری او بود، پس از رخنه نیروهای غواص و انتقال نیروهای تکور به ساحل دشمن، عملیات در ساعت 1 بامداد 67/1/5 با رمز مبارک "یا ابا عبدالله(ع)" آغاز شد. پیچیدگی زمین و جود کمین‌های متعدد در شیارها و ارتفاعات، پیشروی نیروها را کند می‌کرد. حدود ساعت 4 با شدت گرفتن درگیری، سرعت پیشروی یگانها نیز افزایش یافت.

در حالی که از جبهه خودی خبر می‌رسید نیروها در حال تصرف ارتفاعات شاخ شمیران و نیز پاکسازی دشت تولبی هستند، اخبار شنود از آشفتگی دشمن حکایت داشت؛ به نحوی که شنیده می‌شد نیروهای عراقی به طور مکرر اعلام می‌کنند که در محاصره نیروهای ایرانی قرار گرفته‌اند.

با روشنایی صبح، هواپیماهای خودی وارد عمل گردیده و محل تجمع و جاده مواصلاتی دشمن را بمباران کردند. حدود ساعت 10 نیروهای تکور ضمن جنگ تن به تن با نیروهای عراقی در شاخ شمیران، به پاکسازی این ارتفاعات مبادرت ورزیدند.

با استقرار نیروها در شاخ شمیران، نیروهای عراقی که در یال‌های سمت چپ این ارتفاعات و و نیز ارتفاعات شاخ سورمر مقاومت می‌کردند، متزلزل شده و تعدادی تسلیم و تعدادی هم متواری شدند.

مقارن ظهر، پاتک‌های دشمن از چندین محور به سمت شاخ شمیران آغاز شد، لیکن با وجود تعداد کم نیروهای مستقر در این ارتفاعات، این پاتک‌ها ناکام ماند. همچنین، گزارش می‌شد که دشمن از ساحل دشت تولبی و از طرف برددکان در حال اعزام نیروهای کمکی به منطقه است.

در ساعت 14 اعلام شد که شاخ سورمر نیز به تصرف درآمده و بیش از 100 تن از قوای دشمن اسیر شدند. نیروهای عراقی ضمن وارد آوردن فشار زیاد به دو محور دشت تولبی و شاخ شمیران، عقبه خودی را به شدت مورد هجوم آتش کاتیوشا و توپخانه و نیز بمباران شیمیایی قرار می‌داد. در نتیجه، منطقه به مواد شیمیایی الوده شد و یگان‌های عملیاتی سازمان خود را از دست داده و توانشان رو به ضعف نهاد.

برهم زدن سازمان دشمن و پدافند در ارتفاعات مقابل شاخ شمیران از جمله اهداف مهمی بود که موجب شد فرماندهی قرارگاه فتح با وجود خستگی مفرط یگان‌ها، ادامه عملیات در شب دوم را در دستور کار خود قرار دهد. در این مرحله، نیروها می‌بایست ضمن عمل روی ارتفاعات برددکان و پاکسازی و پیشروی در دشت تولبی، خطی را در امتداد یال‌های برددکان به طرف ساحل دریاچه تامین نماید.

در حالی که نیروهای خودی جهت انجام مرحله دوم عملیات آماده می‌شدند، در ساعت 00:30 بامداد 67/1/6 عراق پس از گلوله‌باران شیمیایی عقبه یگان‌های خودی در ارتفاعات تمورژنان، از سه محور به سمت شاخ شمیران پاتک کرد و با اجرای آتش سنگین و دقیق روی جاده چم سراژین، آن را کاملاً مسدود نمود و امکان کمک رسانی به نیروهای در خط را به صفر رساند. تا نزدیک صبح نیز تعدادی از مواضع خودی در پایین شاخ شمیران در اختیار دشمن قرار گرفت که با حمله قوای خودی، این مواضع مجدداً به تصرف درآمد.

به این ترتیب، در حالی که ادامه عملیات در شب دوم میسر نشده بود، فرماندهی عملیات با در نظر گرفتن کمبود نیرو و اوضاع ناشی از بمباران‌های شیمیایی دشمن، فرمان پدافند مناسب و قوی از شاخ شمیران را صادر کرد.

نتایج عملیات

- تصرف کامل ارتفاعات شاخ شمیران و شاخ سورمر
- تصرف قسمتی از دشت تولبی و ارتفاعات برددکان
- کشته و زخمی شدن حدود 5000 تن و به اسارت درآمدن 498 تن از نیروهای دشمن
- انهدام بیش از 15 تانک و نفربر و 50 خودرو
- به غنیمت درآمدن 11 تانک، 54 خمپاره، یک دستگاه مهندسی، 5 قبضه سلاح پدافند هوایی، 14 تیربار، یک دستگاه خودرو حامل تفنگ 106 و دو قبضه آرپی جی - یازده.